формування цілісної особистості, сприяє її розумовому розвитку та гармонійному вдосконаленню.

Подальше дослідження планується у напрямку розробки нових підходів до навчання студентів з використанням робочих зошитів з друкованою основою.

Використана література:

1. *Нечволод Л. І.* Педагогічні умови впровадження робочих зошитів з друкованою основою в процес індивідуалізації навчання школярів : дис. канд. пед. наук : 13.00.09. – Х., 2000. – 180 с.
2. *Нильсон О. А.* Теория и практика самостоятельной работы учащихся. – Таллин : Валяус, 1976. – С. 75, 102-103.
3. *Онищук В. О.* Узагальнення і систематизація знань учнів. – К. : Радянська школа, 1970. – 134 с.
4. *Унт И. Э.* Индивидуализация и дифференциация обучения. – М. : Педагогика, 1990. – С. 6-38.

Упатова И. Технология использования рабочих тетрадей с печатной основой на разных этапах обучения как способ формирования профессиональной компетентности будущих специалистов.

В статье раскрыты особенности технологии использования рабочих тетрадей с печатной основой на разных этапах обучения, которые обеспечивают позитивные изменения в характере мотивации учебной деятельности, способствуют повышению качества знаний, формированию общеинтеллектуальных умений, развития познавательной активности и самостоятельности. Применение заданий рабочих тетрадей с печатной основой рассматривается на разных этапах обучения.

Ключевые слова: *рабочая тетрадь с печатной основой, технология использования рабочих тетрадей с печатной основой, профессиональная компетентность.*

Upatova I. Technology use with printed workbooks basis at different stages of learning as a way professional competence of future professionals.

The article reveals the peculiarities of the technology of use of workbooks with a printed base on different grade levels that provides with positive changes in the kind of motivation of educational activity, favors the rise in quality of knowledge, the formation of general intellectual abilities, the development of educational activity and self-dependence. The usage of tasks from workbooks with a printed base on different grade levels is considered.

Keywords: *a workbook with a printed base, the technology of use of workbooks with a printed base, professional competence.*

Яшанов С. М.
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД В ІНФОРМАТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуті теоретичні аспекти застосування компетентісно-діяльнісного підходу для системи інформатичної підготовки учителів трудового навчання. Описуються тенденції, які обумовлюють зміни у фаховій підготовці майбутнього вчителя трудового навчання, розглядається реалізація оптимальних інформатичних компетентнісних моделей вищої технологічної освіти.

Ключові слова: *компетентісно-діяльнісний підхід, інформатична підготовка, інформатичні компетентнісні моделі, інформатичні компетентності.*

В сучасному світі необхідною умовою успішного професійного зростання та компетентності будь-якого фахівця є рівень інформатичної підготовки та знання інформаційних технологій. Сучасні інформаційні і телекомунікаційні технології істотно змінили всі сторони людського буття і, мабуть, найбільшою мірою, це відноситься до підвищення продуктивності розумової праці. Важко собі уявити кваліфікованого фахівця що не використовує Інтернет для отримання і обміну інформації, комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в своїй професійній діяльності.

Процес інформатизації системи освіти пред'являє нові вимоги до майбутніх фахівців, підвищення компетентності в інтелектуальній, суспільній, економічній, комунікаційній, інформаційній і інших сферах діяльності, що є однією з основних цілей навчання у вузі. Фахівці, які використовуватимуть в освітньому процесі весь арсенал засобів комп'ютерних технологій повинні володіти необхідним рівнем фундаментальної підготовки в галузі інформатики. Отже, зростає значущість інформатичної компетентності майбутнього фахівця. Вона розглядається у взаємозв'язку з категоріями "комп'ютерна письменність", "інформаційна культура", що характеризують рівень розвитку особистості в сучасному суспільстві [4].

Інформатична підготовка учителя стає одним з головних компонентів фахової підготовки, тому є необхідність у розгляді та переосмисленні концепції інформатичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання на основі сучасних концепцій та підходів до реформування навчально-виховного процесу [2].

Проблему реалізації компетентнісного підходу в процесі підготовки вчителя, конкретизації змісту його професійних компетентностей досліджували М. Жалдак, К. Ковальська, В. Котенко, А. Кравцова, К. Осадча, Л. Пєтухова, Ю. Рамський, О. Співаковський, С. Раков, С. Сурменко та ін. В останні роки питання формування інформаційної, інформаційно-комунікаційної, технологічної компетентностей як складових професійної компетентності фахівця подано в роботах дослідників Н. Баловсяк, П. Беспалова, А. Вишнякової, В. Далінгера, А. Зав'ялова, О. Зайцевої, С. Каракозова, К. Коліна, М. Лебедєвої, В. Недбая, С. Прийми, О. Шилової та ін.

У наш час серед компетентностей у галузі інформаційно-комунікаційних технологій дослідниками виокремлюється інформатична компетентність фахівця, яка передбачає знання фундаментальних понять сучасної інформатики, технологій роботи й досвід роботи з конкретним програмним забезпеченням та з комп'ютерною технікою в процесі професійної діяльності. Дослідження формування інформатичної компетентності майбутнього фахівця започатковано в дисертаційних працях О. Гончарової, І. Смирнової, Є. Смирнової-Трибульської.

Сучасні дослідники галузі інформатичної підготовки вищої школи виділяють наступні тенденції, які обумовлюють зміни у фаховій підготовці майбутнього вчителя трудового навчання [9]:

– необхідність більш глибокого усвідомлення освітніх рівнів інформатичної підготовки. Рівні підготовки повинні розглядатися як частини загальної системи неперервної освіти, а система повинна забезпечити спадкоємність не тільки між школою і вузом, але і між вузом і професійною діяльністю;

– комп'ютеризація і технологізація системи освіти підвищують інтелектуальну діяльність майбутнього вчителя трудового навчання;

– впровадження активних методів і форм навчання, які припускають включення в навчальну діяльність майбутнього вчителя трудового навчання елементи проблемності, наукового пошуку, самостійної роботи;

– використання активних прийомів навчання, що стимулюють спілкування, організують творчу діяльність майбутнього вчителя трудового навчання.

– акцентування уваги на пізнавальній діяльності майбутнього вчителя трудового навчання, до взаємодії між студентом і викладачем, тобто до організації навчання як спільної діяльності.

З вищеперелічених тенденцій найбільш значущою є діяльнісна спрямованість професійної освіти. Довгий час вітчизняна система вищої освіти розвивалася в рамках "знаннєвого" підходу, який передбачав формування у майбутнього вчителя трудового навчання систематизованих знань, а уміння і навички розглядалися як другорядні компоненти. В наш час основна мета освіти – це формування здатності до активної, творчої професійної праці [10]. Отже, здійснюється перехід від парадигми гностики до діяльнісного підходу.

В умовах стрімкого розвитку науково-технічної діяльності людини знання майбутнього вчителя трудового навчання старіють в процесі навчання, таким чином професійна підготовка фахівця повинна забезпечувати не тільки певний рівень знань, умінь і навичок, але і формувати готовність до саморозвитку і самоосвіти [9].

Вирішити ці проблеми можливо тільки за умови підготовки фахівців, що уміють вирішувати завдання, пов'язані зі створенням і використанням технологій, орієнтованих на формування умінь здійснювати різноманітні види самостійної діяльності по збору, обробці, зберіганню, передачі, продукуванню навчальної інформації; з організацією науково-дослідної і експериментальної діяльності на основі засобів автоматизації процесів обробки результатів експерименту.

Компетентнісний підхід визначає особливий стан і властивість освітньої системи інформатичної підготовки вчителів трудового навчання, яка орієнтує освітній процес на його фундаменталізацію на основі оперування міждисциплінарними категоріями; проектування змісту і результатів, виражених в компетенціях; забезпечення модульності навчання з орієнтацією на інтеграцію знань відповідно до індивідуальної програми освітнього процесу; формування професійного універсалізму особистості як здатності міняти сфери і способи діяльності [2]. При цьому мета інформатичної освіти формулюється як сукупність інформатичних компетенцій студента, тобто необхідних в подальшій роботі теоретичних і практикоорієнтованих знань, умінь та навичок, якими повинен володіти вчитель трудового навчання, який діє в ситуаціях професійної діяльності, що динамічно змінюються. Відповідно, і технології навчання направлені на формування у майбутнього фахівця здатності здійснювати різного виду діяльності, причому в процесі здійснення діяльності студент освоює все нові компетентності.

Модернізація освіти стосується всіх компонентів освітнього процесу, у тому числі і навчання інформатичним дисциплінам, таким чином, компетентнісно-діяльнісний підхід необхідно розглядати як теоретичну базу зміни системи навчання майбутнього вчителя трудового навчання у галузі інформатичної підготовки [7; 8]. Такий підхід до навчання інформатичним дисциплінам – це базисна категорія методики викладання спектру дисциплін, що визначає теоретичну основу навчання інформатики, реалізовує ведучу, домінуючу ідею навчання на практиці у вигляді певної стратегії і/або за допомогою того або іншого методу навчання.

Концепція діяльнісного підходу сформувалася на базі психологічних, психолого-педагогічних положень відповідно до яких засвоєння змісту навчання здійснюється не шляхом передачі інформації майбутньому вчителю трудового навчання, а в процесі його власної діяльності по оволодінню цим змістом [6]. Не випадково на сучасному етапі розвитку системи освіти України одним з перспективних напрямів розвитку і модернізації вищої школи

розглядається інформатизація, що передбачає розробку і впровадження в педагогічну практику сучасних інформаційних і телекомунікаційних засобів, а також передових технологій навчання. Під впливом впровадження інформаційних технологій в навчальний процесс вищої школи знаходяться всі предметні сфери діяльності, оскільки широке впровадження і звичне використання технологій стає методологічною основою домінування прикладного компоненту загальнопредметної інформатичної освіти.

Одним з головних завдань, що стоять перед системою фахової підготовки майбутнього вчителя трудового навчання, є підвищення якості інформатичної підготовки студентів з урахуванням сучасних напрямів розвитку і використання інформаційних технологій. У галузі проведення інформатичних досліджень досягненням високого рівня є створення інтегрованих інформатичних систем, які використовуються з метою максимального спрощення для користувача комп'ютерної реалізації математичних алгоритмів і методів. Тому накопичення і аналіз прикладів різних технологій на рівні заняття і предмета і знаходження способів використання засобів навчання в навчальному процесі є найважливішим завданням педагогіки на сьогоднішній день. Накопичення подібної інформації дозволить не просто досліджувати ці приклади як педагогічне явище (передовий досвід), але і вивести основні залежності функціонування і розвитку технологій і, далі, сформулювати принципи і послідовність їх розробки, а також створити механізми впровадження і масового використання.

Розробка і реалізація оптимальних інформатичних компетентнісних моделей вищої технологічної освіти можлива на основі інтеграції двох груп принципів [1; 3].

Перша група забезпечує сполучення інформатичної підготовки із загальноєвропейськими вимогами. Принцип спадкоємності забезпечує збереження змісту, традицій, фундаментальності і якості технологічної освіти; принцип поступовості припускає коректування стандартів і їх адаптацію залежно від подальшого розвитку системи освіти; принцип впізнанності, орієнтує на створення умов і механізмів визнання технологічної освіти в Болонському процесі.

Друга група принципів відображає специфіку компетентнісної моделі інформатичної діяльності. Принцип методологічної цілісності і беззаперечності забезпечує єдність формування змісту і технологій інформатичної освіти; принцип повноти і достатності компетентнісної моделі інформатичної діяльності як цілі технологічної освіти; принцип логічності і послідовності курсової структури інформатичної підготовки відображає компетентнісну модель технологічної діяльності, практикоорієнтованість на всіх рівнях інформатичної підготовки вчителя трудового навчання; принцип варіативності освітніх програм, у зв'язку з потребами технологічного розвитку відображає потребу постійного зв'язку з працедавцями та суб'єктами інформаційної діяльності).

Сьогодні абсолютно очевидно, що знання не передаються, а отримуються в процесі особисто-значущої діяльності. Самі знання не можуть вирішити проблеми майбутнього вчителя трудового навчання в його майбутній професійній діяльності без певних навичок і умінь [4]. Отже, сьогодні метою освіти є не тільки забезпечення студента необхідними знаннями, але і виховання певних якостей людської особистості, формування ключових компетентностей, які підготують майбутнього вчителя трудового навчання як до професійної діяльності, так і до життя в суспільстві.

Компетентність не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації, а може виявлятися тільки в тій або іншій діяльності за умови особистої зацікавленості людини в даному виді діяльності. Вона тісно зв'язує одночасну мобілізацію знань, умінь і способів поведінки в конкретних ситуаціях.

Компетентності володіють рядом характерних ознак [9]:

– багатофункціональність, оскільки вони можуть реалізовуватися в повсякденному житті майбутнього вчителя трудового навчання для вирішення різних завдань;

– вони забезпечують подальший інтелектуальний розвиток майбутнього вчителя трудового навчання, його мислення, самооцінку, саморефлексию;

– вони міждисциплінарні;

– вони можуть бути охарактеризовані з погляду розвитку різних умінь (зокрема інтелектуальних).

Типологія професійних компетенцій вчителів трудового навчання, розроблена на основі структурно-факторного підходу, включає наступні групи компетенцій:

1. Компетенції обробки і аналізу інформації, задоволення інформаційних потреб учнів;
2. Компетенції збереження, використання і управління інформаційними ресурсами (інформатичні ресурси, бази даних, Web-ресурси);
3. Компетенції маркетингу і просування інформаційно-технологічних послуг;
4. Компетенції технологічної інноваційності;
5. Компетенції науково-дослідної і освітньої діяльності.

Окрім розглянутих аспектів компетентнісно-діяльнісного підходу, потрібно сказати про наявність в даному підході особистісного компоненту, який означає, що в центрі навчання знаходиться особистість майбутнього вчителя трудового навчання як суб'єкта навчальної діяльності, а система навчання припускає максимальне врахування індивідуально-психологічних особливостей майбутнього вчителя трудового навчання. Це врахування здійснюється через зміст і форму навчальних завдань, через характер спілкування зі студентом. Завдання в умовах компетентнісно-діяльнісного підходу стимулюють його особисту інтелектуальну активність, направляють його навчальну діяльність. Отже, здійснюється не тільки врахування індивідуально-психологічних особливостей майбутніх учителів трудового навчання, але і стимулюється подальший розвиток їх пізнавальних процесів, особистих якостей, діяльністних характеристик. Таким чином, можна стверджувати, що ефективність професійного і особистого розвитку фахівця визначається вищенаведеними підходами.

Підсумовуючи вищенаведене, зауважимо, що компетентнісно-діяльнісний підхід передбачає заміну існуючого "знаннєвого" підходу новим комплексом компетенцій, які формуватимуться у майбутнього вчителя трудового навчання на основі оновленого змісту і в процесі його діяльності по оволодінню цим змістом. Отже, саме компетентнісно-діяльністний підхід є інноваційним підходом, використання якого дасть змогу підвищити рівень інформатичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання.

Використана література:

1. *Петровская О. В.* К вопросу о профессионализме учителя технологии и предпринимательства [Текст] / В сб.: Методологическая культура педагога XXI века: материалы Всероссийской научно-практической конференции 2-3.11.2004. г. Новосибирск.
2. Технология 2000. // Сборник трудов № 1 Международной конференции 16-18 мая г. Самара // под ред. Ю. Я. Хотунцева, С. Г. Горинского. – М., 2000. – 487 с.
3. *Слободчиков В. И.* Профессиональное развитие педагога как научная проблема [Текст] // Инновации в образовании. – 2003. – № 5. – С. 5-11.
4. *Монахов В. М.* Технологические основы конструирования и проектирования учебного процесса: монография. – Волгоград : Перемена, 1995. – 260 с.

5. *Власов Д. А., Монахов Н. В., Монахов В. М.* Математические модели и методы внутримодельных исследований. – М. : Альфа, 2007. – 365 с.
6. *Хотунцев Ю. Л.* Пути совершенствования концепции и программ образовательной области "Технология" [Текст] / Ю. Л. Хотунцев // Педагогика. – № 1. – 2008. – С. 57-61.
7. *Зеер Э. Ф.* Личностно ориентированное профессиональное образование / Э. Ф. Зеер. – Екатеринбург : Изд. Центр ЕПУ, 1998. – 197 с.
8. *Чошанов М. А.* Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения [Текст] / М. А. Чошанов // Педагогика. – № 2. – 1997. – С. 21-29.
9. *Савельева С. В.* Проблема формирования информационной компетентности в процессе профессионального образования [Текст] / С. В. Савельева // Профессиональное образование. Проблемы, поиски, решения : материалы III межрегион. науч.-практ. конф. – Челябинск-Магнитогорск : изд-во Челяб. гос. ун-та, 2006. – С. 143-148.
10. *Кузьмина Н. В.* Обучающий цикл в высшем учебном заведении. – СПб, 2002. – 265 с.

Яшанов С. Н. Компетентносно-деятельносный подход в информатической подготовке будущего учителя трудового обучения.

В статье рассмотренные теоретические аспекты применения компетентносно-деятельносного подхода для системы информатической подготовки учителей трудового обучения. Описываются тенденции, которые обусловливают изменения в профессиональной подготовке будущего учителя трудового обучения, рассматривается реализация оптимальных информатических компетентносных моделей высшего технологического образования.

Ключевые слова: *компетентносно-деятельносний подход, информатическая подготовка, информатические компетентносные модели, информатические компетентности.*

Yashanov S. N. Competence and activity approach in the informational training of labour study teacher.

The article examines theoretical aspects of using competence and activity approach in the informational training of labour study teacher. It describes tendencies that determine changes in the professional training of labour study teacher, examines the realization of optimal information and competence models of high technologies education.

Keywords: *competence and activity approach, informational training, information and competence model, informational competence.*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ імені М. П. Драгоманова

Серія 17
Теорія і практика навчання та виховання

Випуск 14

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2010

06
УДК 577.1:543.382:6126.1
ББК 28.902.34
Н 93
Н34

Фахове видання ВАК України
(бюлетень № 8, додаток до постанови № 3-05/7 від 30.06.2004.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 8823 від 01.06.2004 р.
Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 7 від 18 лютого 2010 р.)

Редакційна рада:

В. П. Андрущенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, член-кореспондент НАН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова (*голова Редакційної ради*)
А. Т. Авдієвський	почесний доктор, професор, академік АПН України
В. П. Бех	доктор філософських наук, професор
В. І. Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г. І. Волинка	доктор філософських наук, професор, академік УАПН (*заступник голови Редакційної ради*)
В. Б. Євтух	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАН України
П. В. Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
І. І. Дробот	доктор історичних наук, професор
М. І. Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л. І. Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О. С. Падалка	доктор педагогічних наук, професор
В. М. Синьов	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
М. І. Шкіль	доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України
М. І. Шут	доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АПН України
О. Г. Ярошенко	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України

Редакційна колегія:

В. І. Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (*відповідальний редактор*)
М. С. Севастюк	кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*)
І. Д. Бех	доктор психологічних наук, професор
А. Й. Капська	доктор педагогічних наук, професор
В. М. Махінов	кандидат педагогічних наук, професор
В. В. Обозний	доктор педагогічних наук, професор
Ю. Д. Руденко	доктор педагогічних наук, професор
В. К. Сидоренко	доктор педагогічних наук, професор
С. В. Страшко	кандидат біологічних наук, професор
І. М. Шапошнікова	кандидат педагогічних наук, професор
О. Г. Ярошенко	доктор педагогічних наук, професор

Н 93 **Науковий часопис** НПУ імені М. П. Драгоманова . *Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання.* – Вип. 14 : збірник наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 202 с.

У статтях розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів ВНЗ та співробітників наукових установ України з питань педагогіки, методики та технології навчання і виховання.

Для викладачів та студентів педагогічних навчальних закладів, науковців та практичних працівників

© Автори статей, 2010
© Редакційна рада, 2010
© НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010.